

Digitalisaation kannustinjärjestelmä, hakulomakkeen kysymykset

Tällä lomakkeella kunnat voivat antaa ehdotuksia tai ilmoittaa kiinnostuksensa osallistua kuntien digitalisaatioita edistäviin yhteishankkeisiin. Lomakkeen kysymykset voi tulostaa itselleen tutustumista varten, mutta varsinainen ehdotus tehdään täyttämällä tämä lomake.

Ennen ehdotuksen tekemistä, tutustu

- valtioneuvoston asetukseen kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmästä (893/2019)
- saatekirjeeseen <https://vm.fi/kuntien-digitalisaation-kannustinjarjestelma>
- avustusta koskevaan valtiovarainministeriön internet-sivuun <https://vm.fi/kuntien-digitalisaation-kannustinjarjestelma>
- kunnan digitalisaation kypsyysmalliin https://tietokayttoon.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/selvitys-kuntien-digipotentiali-loyttaa-organisaatorajat-ylittavista-asiakaslahtoisista-uusista-palveluista.

Ehdotukset voivat koskea kuntien yhteisesti toteuttamia digitalisaatiota edistäviä hankkeita, jotka ovat kuntien toimintatapoja tai palveluprosesseja uudistavia sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta parantavia. Hankkeiden tulee olla toteutettu marraskuun 2021 loppuun mennessä.

Ehdotuksen jättäessään kunta sitoutuu kehittämään hankeaihiota edelleen yhdessä muiden kuntien kanssa. Myös uusien kuntien tulee voida liittyä mukaan ehdotuksesta syntyvän hankkeen toteutukseen.

Myöhemmin syksyllä kuntien yhteishankkeille avataan varsinainen valtionavustuslain (688/2001) mukainen valtionavustushaku. Avustuksen myöntämisessä tullaan arvioimaan erityisesti hankkeiden yhteiskunnallisen ja taloudellisen vaikuttavuuden toteutumista sekä hankkeiden yleistä merkitystä kuntien kannalta.

Ehdotukset

1. Ehdotuksen jättävä kunta*:
Helsinki
2. Ehdotus*
 - a. Ehdotuksen aihe: (avokenttä)
Vastuullisen tekoälyn hyödyntämisen viitekehys (tekoälyn eettiset periaatteet)
 - b. Kunnalla ei ole valmista ehdotusta, mutta se on kiinnostunut seuraavaa aihetta koskevasta digitalisaation kehittämisestä: (avokenttä)
3. Kuvaus siitä, miten ehdotus parantaa kuntien toimintatapoja tai palveluprosesseja sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta*:

Tekoälyn hyödyntäminen laajenee kunnan palveluiden tuottamiseen ja päätöksentekoon tulevina vuosina entistä laajemmin. Tekoälyn hyödyntämisen edellytys on luottamuksen säilyttäminen kunnan toimintaan. Tätä varten kuntien ja kaupunkien tulee tehdä tekoälytyötä avoimesti ja vastuullisesti luottamuksen säilyttämiseksi. Tekoälyyn liittyy pelkoja sen

eettisyydestä ja etenkin, jos sillä toteutetaan tai tuetaan päätöksentekoa. Päätöksenteon pelätään eriarvoistavan päätöksen kohteena olevia henkilöitä/ryhmiä. Näitä pelkoja voidaan hälventää toimimalla läpinäkyvästi ja avoimesti. Tekoälyn hyödyntämiseen tulee luoda yhteiset periaatteet, joilla voidaan varmistaa yhdenmukaiset käytännöt tekoälyn hyödyntämisessä.

Tekoälyn hyödyntäminen voi tuoda oikein käytettynä tehokkuutta prosesseihin sekä korvata osia prosesseista. Hankkeessa kehitettävän viitekehyksen pyritään helpottamaan tekoälyn hyödyntämistä luomalla yhteinen viitekehys, jotta tekoälyn hyödyntäminen laajenisi ja helpottuisi.

4. Onko kunta löytänyt muista kunnista yhteistyökumppaneita ehdotuksen toteuttamiseen?*

 - a. Kyllä, mitkä kunnat (avokenttä), Kyllä, Espoo
 - b. Ei vielä (avokenttä)

5. Olisiko mukana järjestöjä, yrityksiä, oppilaitoksia tai muita toimijoita?*

- a. Kyllä, mitä: (avokenttä)

Helsingin kaupungilla on tekoälyn saralla useita yhteistyöverkostoja, joita voidaan työssä hyödyntää. Helsinki on osallisena kansainvälisessä Cities for digital rights koalitiiossa, jossa muodostettavaa viitekehystä voidaan arvioida ja kehittää. Helsinki on myös laatinut yhteistyösopimuksen Lontoon kaupungin kanssa, jossa tekoäly on yksi keskeisistä yhteistyöteemoista. Helsinki ja Espoo ovat molemmat FCAI tekoälyverkoston jäseniä.

- b. Ei vielä (avokenttä)

6. Ehdotettavan idean tavoitteet*

Kokonaisuudessa muodostetaan vastuullisen tekoälyn hyödyntämisen periaatteet.

Periaatteita lähestytään useammasta tulokulmasta. Helsinki ei ole muodostanut ylätason tekoälyn eettisiä periaatteita, ja näitä periaatteita muodostetaan hankkeessa. Ylätason periaatteet eivät ole riittävät, sillä tekoälyn rakentamiseen tarvitaan konkreettisemmat kehittämistä ja hankintaa ohjaavat periaatteet (ns. kysymykset).

Toinen kokonaisuus on tekoälykehityksen tapa, jolla myös arvioidaan toteutusvaihtoehtoja ja sitä, onko tekoäly ylipäänsä oikea lähestymistapa käsiteltävään ongelmaan.

Kolmas kokonaisuus on tekoälyn sisäinen organisaation ulottuvuus. Tässä kokonaisuudessa kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa Ethics of AI- verkkokoulutus kehitetyistä viitekehystä. Tavoitteena on nostaa eettiset kysymykset ja tekoälyyn liittyvät asiat keskusteluun ja poistaa tekoälyyn liittyviä epäluuloja. Kokonaisuus pitää sisällään myös kursseja ja tilaisuuksia, joilla pyritään lisäämään työntekijöiden ymmärrystä tekoälystä ja saamaan aikaan asennemuutos. Organisaatiolla ja henkilöstöllä on vastuu siitä, että tekoäly ja sen tulokset otetaan hyötykäyttöön.

Neljäs osa on kuntalaiset. Jotta luottamus voi säilyä kuntaa ja sen toimintaa kohtaa, otetaan kuntalaiset periaatteiden määrittelyyn mukaan. Tekoäly pyritään tuomaan kansantajuisiksi ja ymmärrettäväksi. Järjestetään tilaisuuksia, joissa käsitellään tekoälyn eettisiä kysymyksiä

sekä tekoälyn hyödyntämistä kunnan palveluissa. Osallistetaan myös oppilaitokset ja järjestöt mukaan työhön.

7. Miten ehdotus kytkeytyy kunnan strategiaan?*

Helsinki haluaa olla maailman toimivin ja parhaiten digitalisaatiota hyödyntävä kaupunki. Kaupunkistrategiassa mainitaan myös, että Helsingin toimintamalli perustuu mahdollisimman suureen avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen. Strategiassa mainitaan myös, että Helsinki panostaa digitalisaation, tekoälyn ja robotisaation hyödyntämiseen. Hanke tukee voimakkaasti näitä tavoitteita. Kaupungilla on myös uusi digitalisaatio suunnitelma, jonka yksi kärkihankkeista on laatia datan ja tekoälyn eettiset periaatteet kaupungille.

8. Onko ehdotettu kehittämiskohde yleinen haaste kuntakentällä?*

a. Kyllä, millainen: (avokenttä)

Kunnat hyödyntävät jo tekoälyä palveluissaan, mutta edelleen pitää tehdä työtä tekoälyn käyttöönoton helpottamiseksi. Tekoälyn hyödyntämisessä ollaan hyvin alkuvaiheessa. Tässä vaiheessa tulee myös turvata tekoälyn eettisyys.

i. Millaisia mahdollisia ratkaisuja muut kunnat ovat sen osalta toteuttaneet:

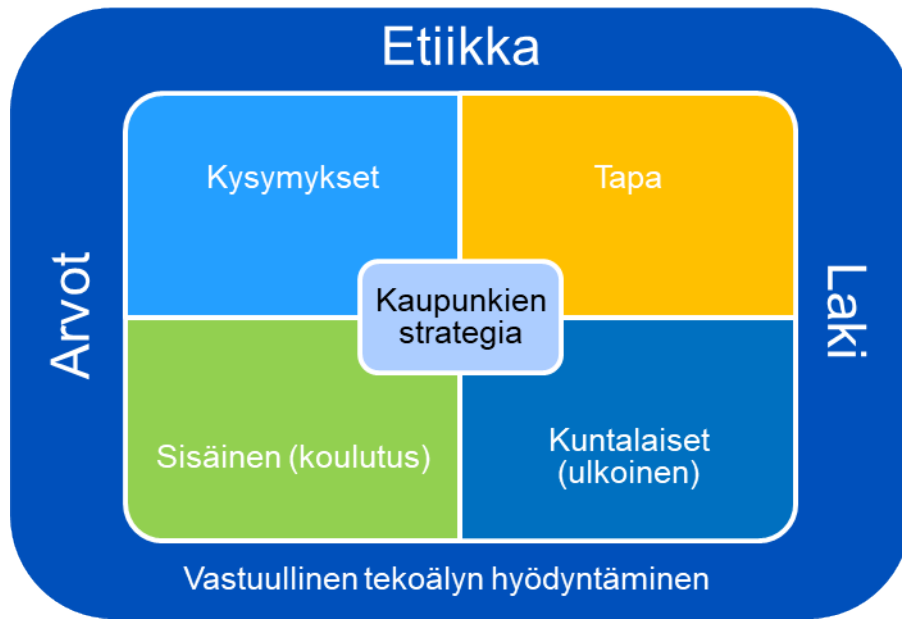
b. Ei, miksi: (avokenttä)

9. Miten ehdotus liittyy muihin samaan kokonaisuuteen liittyviin keskeisiin valtakunnallisiin tai alueellisiin hankkeisiin ja niiden toteutukseen?*

Tekoälyn eettisyyttä pohditaan monella eri rintamalla. Euroopan komission ”high level Expert Group” on muodostanut tekoälyn eettiset suuntaviivat. Tekoälyn hyödyntämistä on pohdittu laajasti myös AuroraAI hankkeessa. Helsingin ja Espoon hanke vie olemassa olevia pohdintoja käytäntöön ja konkreettisemmalle tasolle tekoälynhankkeita toteuttavien hyödynnettäviksi, kuin myös kuntalaisten ymmärrettäväksi.

10. Mitä tuotoksia ehdotuksen pohjalta käynnistettävässä hankkeessa tulisi saada aikaan? Mihin lopputulokseen pyrittäisiin?

Vastuullisen tekoälyn viitekehys (pitäen sisällään ylätasoa eettiset periaatteet, kysymykset, tavan toteuttaa tekoälyä, Ethics of- AI verkkokurssi (suomeksi ja englanniksi), henkilöstön osallistaminen ja koulutus sekä kuntalaisten osallistaminen.

11. Onko ehdotus toteutettavissa vuoden 2021 loppuun mennessä?

- a. kyllä Kyllä
- b. ei

12. Kuinka laajasti ehdotuksella tavoiteltavat tulokset voisivat olla muissa kunnissa hyödynnettävissä?

Yhteisesti muodostettu viitekehys on otettavissa käyttöön laajasti eri kaupungeissa Suomessa ja ulkomailla, mikäli kehitystyö saadaan tehtyä laajassa yhteistyössä kaikkien osapuolien kesken. Malli skaalautuu helposti monen kunnan tarpeisiin.

13. Voisiko ehdotettu idea tuoda kustannussäästöjä kunnille?

- a. kyllä Kyllä
- b. ei

14. Mitä riskejä ehdotuksen jatkokehittelyyn ja toteutukseen voi liittyä?

Asian puitteissa on käynnissä monia vastaavia hankkeita. Hankkeessa tulee varmistaa, että aiempien hankkeiden ja pohdintojen työ on tässä hankkeessa käytettävissä. Monien eri foorumien vastaavat pohdinnat tulee saada toimimaan yhteen ja samansuuntaisesti. Osallistettavia tahoja on monia, ja tulee huolehtia, että kaikki asiaan oleellisesti liittyvät on osallisetu.

15. Yhteyshenkilön yhteystiedot*

- a. etunimi Pasi
- b. sukunimi Rautio
- c. sähköposti pasi.rautio@hel.fi
- d. puhelinnumero 0408332528